

Sairauksien selittäminen

- terveyden ja sairauden käsite ei ole yksiselitteinen
- sairauksien selitysmallit ovat vaikuttaneet terveyskäsitteeseen ja terveyden edistämiseen monin eri tavoin historian saatossa
- selitysmalleihin ovat vaikuttaneet mm. kulttuuri, kokemukset, uskonto sekä tiedon lisääntyminen

- aluksi sairauksien selitykset henkiolentojen/demonien syitä eli demonologinen selitysmalli
- teogeeniset selitykset
  - jumalan rangaistus, ihmisen pahat teot, kohtalot
- metafyyssinen selitysmalli
  - salattujen voimien vaikutukset
  - taivaankappaleet, yin ja yan
- humoraalioppi hylkäsi yliluonnolliset selitykset (antiikin Kreikka, Hippokrates)
  - elämänesteiden epätasapaino sairauksien taustalla
  - hygienian yhteys sairauksiin tiedostettiin
  - temperamenttioppi

- keskiajalla tauteihin sairastumista selitettiin humoraaliopilla ja miasmateorialla, jolla tarkoitettiin ilmassa olevaa myrkyllisyyttä, jonka uskottiin levittävän kulkutauteja
- keskiajalla käsitys taudinaiheuttajista vahvistui
  - ruumiinavaukset ja tieteellisyys kumosivat humoraalipatologian

- keskiajan lopulla solidaaripatologia → sairaudet kohdentuvat solujen muutoksina ja yksilöt erilaisia
  - ruumiinavaukset lisäsivät anatomian ja fysiologian ymmärrystä
- 1400-luvulla esiin nostettiin spesifisen etiologian teoria → yhteen tautiin yksi syy
  - mikroskooppi
- 1900-luvun alkupuolelta asti vallalla käsitys multietiologisesta mallista
  - sairaudessa huomioidaan perinnöllisyys, elintavat sekä biologiset tekijät
  - sairauksien geneettinen selitysmalli, geenien tuntemisessa ja virheissä

- sairauksien selittäminen heijastelee aina yhteiskunnan ja tieteen suuntauksia (esim. uskonnolliset kiihkolahkot vs. tiedeyhteisö)
- myös suhtautuminen riippuu yhteiskunnasta

